

“ATIYORUM” SÖZCÜĞÜNÜN ÜNÜ(!)

MEHMET ALİ KİRAZ

Bozok Üniversitesi, Yerköy Adalet MYO, Öğretim Görevlisi

Öğretim Görevlisi, Bozok Üniversitesi, Yerköy Adalet Meslek Yüksek Okulu
Instructor Dr, Bozok University, Yerköy Vocational School of Justice

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi-Journal of Turkish Language and Literature
TÜRKDED-8, Haziran- /June 2024 Rize

Makale Türü-*Article Types* : Tartışma Yazısı- Discussion Paper

Geliş Tarihi-*Received Date* : 16.10.2023

Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 28.11.2023

Sayfa-*Pages*:118-119.

“ATIYORUM” SÖZCÜĞÜNÜN ÜNÜ(!)

Mehmet Ali KİRAZ*

Dil, insanoğlunu diğer canlılardan ayıran en önemli insanî özellik ve yeteneklerden biridir. Aklımızın ve düşüncelerimizin aynası olan dili, en iyi şekilde kullanmaya çalışmak o dili konuşan her birey için önemli vazifelerden biri olmalıdır. Dillerde kullanılan kelimelere baktığımızda her dilin kendine özgü özellikleriyle bir sistem içerisinde işlediğini ve neşvünema bulduğunu anlarız. Dillerin doğuşuyla ilgili birtakım farklı görüş ve ekoller olmakla birlikte, bugün dillerin doğuşuyla ilgili kesin bilgilerden söz etmek mümkün değildir; buna rağmen dillerin işleyişi, gramer ve anlam olarak dillerin sistemi hakkında bilimsel, sağlam birçok bilgiye sahip olduğumuzu söyleyebiliriz.

Türkçeye baktığımızda kullanılan kelimelerin büyük bir kısmının belli kurallar içerisinde oluştuğunu görürüz. Türkçede kelime üretme ve türetme belli kurallar çerçevesinde işlerlik kazanmaktadır. Genellikle yapım ve çekim ekleriyle sağlanan bu işlevsellik, zaman zaman kelime birleştirme yoluyla da kendini gösterir. Bunun yanında yabancı dillerden alınan sözcükler, büyük oranda bu dili konuşanların kültürel reaksiyonlarının göstergeleri şeklindedir. Türkçede yapım ve çekim ekleriyle sağlanan işlevsellik kendine özgü özellikleriyle bir sistem içinde cereyan eder bunun yanında Türkçe, gramer bakımından da dünyanın değişik dilleriyle karşılaştırıldığında kendine ait birçok farklı özelliklere sahip olduğu görülür. Yabancı dillerle kelime alışverişi ise dünyanın bütün dillerinde görülen ortak bir özelliktir. Türkçenin kelime hazinesine baktığımızda -çok fazla olmamakla birlikte- Türkçe karşılığı olmasına rağmen kullanılan yabancı kökenli kelimelerin olduğunu görülür ki bu durum genellikle eş anlamlı kelimeler olarak nitelenmektedir.

Bizim asıl üzerinde duracağımız konu Türkçenin kelime türetimi veya eş anlamlı kelimeleri değil; Türkçenin çok anlamlılık özelliğine bağlı olarak kullanılan bir kelimenin anlam çerçevesinde görülen uyumsuzluk ve yanlışlık olacaktır.

Bu kelime son zamanlarda toplumun hemen her kesiminde kullanılan ve yaygınlaşan “**atıyorum**” kelimesidir. Bu kelime “**at-**” fiilinin şimdiki zaman birinci tekil kişiyle çekimlenmiş kullanımudur ve bu kullanım, akademik camiaya kadar uzanan bir alana sahiptir. –at fiilinin TDK’nin Güncel Türkçe Sözlüğünde otuz üç farklı anlamı verilmiştir. Bu anlamların hiçbirinde kelimenin gerçek ve mecaz anlam boyutları Türkçenin semantik yapısına aykırılık teşkil etmemektedir. Özellikle otuz bir ve otuz ikinci anlamı olarak verilen kullanım şekli (31. *Yalan veya abartılı söz söylemek.* 32. *Bilmeden kestirerek söylemek.*)¹ kelimenin anlam genişlemesine bağlı olarak kullanım durumlarını göstermektedir.

Ne var ki özellikle son zamanlarda aralarında akademisyen, öğretmen ve toplumun önde gelen kişilerinin de içinde yer aldığı geniş bir kesimin; bir durum, konu veya herhangi bir olayı anlatırken konunun veya sözün bir bölümünde “**atıyorum**” diye başlayarak devam eden söz ve söylemlerin Türkçenin semantik yapısına gölge düşürdüklerine şahit olmaktayız. Bu kullanım aynı zamanda dinleyenin zihin ve gönül dünyasında da olumsuz etkiler bırakmaktadır. Bu etkilerin başında konuşana karşı olan güvenin ve konuşan kişinin inandırıcılığının zedelenmesi gelmektedir. “**Atıyorum**” diye

* Bozok Üniversitesi, Yerköy Adalet MYO, Öğretim Görevlisi.

¹ <https://sozluk.gov.tr/>

başlayıp devam eden cümlelere baktığımız zaman aslında bağlam içinde kullanılması gereken kelimelerin “örneğin, misal olarak, var sayalım, tut ki, farzımuhal” gibi sözcüklerden birinin olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu kelimelerin kullanılmayıp yerine “atıyorum” diye başlayıp devamında söylenen sözlerin aslında varsayım ve örnek teşkil ettiği, önceden yapılan açıklama ve anlatımlardaki ciddiyet ve ehemmiyetin sağlanmasında **“atıyorum”** kelimesinin uygun düşmediği görülür.

Konuyla ilgili iki örnek verelim: Dil bilgisinde öğretiminde bir Türkçe öğretmeni/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni veya bir akademisyen sözcük türlerinden “isimler” hakkında bilgi verip açıklama yaptıktan sonra; *“...atıyorum; masa, çiçek, ağaç, kalem gibi sözcükler tür bakımından isimdir.”* diyerek konuyu bağlaması dinleyenler açısından nasıl bir etki bırakacağı kafalarda soru işareti oluşturmaktadır.

İkinci örnek olarak da “toplantı”dan ve “toplantıya katılmanın önemi”nden bahseden bir iletişim uzmanının konu ile ilgili bilgileri aktarıp tamamladıktan sonra *“...atıyorum, yarın bir toplantı yapılırsa ve bu toplantıya aramızdan birkaç kişi katılmasa bu toplantının bir önemi olur muydu?”* şeklinde konuşmasına devam etse, dinleyenlerin üzerinde olumsuz bir etki bırakacağı, önceden anlatılan ve üzerinde önemle durulan meselenin ciddiyetine zarar vereceği anlaşılır.

SONUÇ

TDK'nin Güncel Türkçe Sözlüğünde “at-“ fiilinin anlamları arasında gösterilen “yalan ve abartılı söz söylemek, bilmeden söylemek” anlamları daha çok muhataplar için kullanılan bir kelime olduğunu görmekteyiz. Günlük konuşmalarda ve iletişimde “atma, atıyorsun, atıyor” şeklinde kullanılan bu kelimenin Güncel Türkçe Sözlük'te verilen anlamıyla uygun olduğu ve kullanımında Türkçenin semantik yapısına uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Ne var ki sorun, bu kelimenin son zamanlarda ciddi ve akademik konularda öğretim ve açıklama yapılırken “varsayalım, örneğin, örnek olarak, misal olarak vb.” kelimelerin kullanılması gereken yerlerde “atıyorum” kelimesinin kullanılması ve bu kullanımın bağlama uymayarak dinleyenler üzerinde olumsuz etki bırakmasıdır. Söz konusu kelimenin halk dilinde saçma sapan şeyler, palavra ve inandırıcılığı olmayan mesnetsiz şeyler için de kullanıldığını da düşündüğümüzde bu kelimenin ders anlatımlarında, akademik ortamlarda ve önemli konularda kullanılmasının çok yapay kalacağı söylenebilir. Kaldı ki TDK'nin Güncel Türkçe Sözlüğünde “atıyorum” sözcüğünün “varsayımlı örnek veriyorum” şeklindeki anlamının argo bir kullanım olduğunu da düşündüğümüzde argo bir kelimenin akademik konularda, ders öğretimlerinde ve önemli konularda kullanılmasının uygun olmayacağı sonucuna varılabilir.